négyszemközt

BALÓ JÚLIA

Freskók, miniatűrök

Főszereplők és epizodisták

Vajon érvényes-e még ma is, a modern színjátszásban Hevesi Sándor állítása: „Jó epizodista az a színész, aki a kis szerepből nagyot, a nagy szerepből kicsit csinál. Ez a paradoxon azért igaz, mert vannak: született miniatüristák, akikre nem szabad rábízni, hogy freskót fessenek. Az apró szerep abból él, hogy a színész aprólékosan kidolgozza, hajszálfinomságokkal túlterheli. Ez a részletmunka gyönyörködtet, mert három vagy öt percig tart; ha a színész egy háromórás szerepben csinálja ugyanazt, fárasztóvá, sőt elviselhetetlenné válik. Epizódszerepre i s született kell, minta miniatűrfestésre. Az a régi módszer, amely szerint - a siker kedvéért - pici szerepeket nagy művészszel játszatnak el, sokszor sült el visszafelé. Mert ha a színész gyakran nem bírja el a szerepet, néha a szerep nem bírja el a színészt. Kinek jutna eszébe Hubermann Broniszlavot *vagy* Szigeti Józsefet beültetni egy száztagú zenekarba?" *(Hevesi Sándor: Az előadás, a színjátszás, a rendezés művészete. Gondolat. 1965. 340. o.)*

Különös, hogy „az a régi módszer, amely szerint - a siker kedvéért - pici. szerepeket nagy művésszel játszatnak el"', manapság nem sül el visszafelé. Oly mértékben nem, hogy a nálunk egyöntetű lelkesedéssel fogadott „bezzeg" színházaknál - gondolok itt elsősorban a Leningrádi Akadémiai Gorkij Színházra s a Királyi Shakespeare Társulatra (de sorolhatnám a többi méltán világhírű színtársulatot is) - már rendszeres gyakorlattá vált ez a „régi módszer". Sőt, nálunk is helyénvalónak bizonyul: nem egy alkalommal, amikor a pillanatnyilag hullámvölgyben levő vezető színészünk epizódfeladatot kap, hirtelen ismét ezer színben ragyog fel. Máskor meg a „született miniatüristák" - ha ugyan lehet egy művészről ezt ilyen biztosan állítani - gyönyörű freskókat festenek. Ilyen volt Körmendi János Svejkje s legutóbb Gombos Katalin Marja Lvovnája a Nyaralókban.

S vajon mi *az oka* annak, hogy mind gyakrabban tapasztaljuk: egy-két kiváló tehetségű színészünk - látszatra érthetetlen módon - rossz vagy éppen semmitmondó egy olyan előadásban, amelyben szerepálmokat válthatna valóra. Megtörténik, hogy ilyenkor az „epizodisták" mentik meg az estét, hol több, hol kevesebb sikerrel, s a főszereplőt már rég feledjük, mikor az ő játékukra még jólesően emlékezünk. Azok az „epizodisták", akiket mindig újra meg újra felfedezünk, s akikkel a kritika, a színház-történet egyaránt méltatlanul bánik.

Helyes-e az a gyakorlat, amely „epizodistákra" és „főszereplőkre" osztja a társulatokat, jogos vagy jogtalan megkülönböztetéseket téve?

Egyáltalán: mit jelöl ma az „epizodista" s a „főszereplő színész" megnevezés ?

Úgy gondolom, nem érdektelen, ha e témáról mindenekelőtt a játékosokat, a színészeket kérdem.

Kilenc színésszel beszélgettem. Főszereplőkkel és epizodistákkal.

Darvas Iván

- Vannak olyan darabok, pontosabban olyan előadások, melyekben fel sem vetődik az epizódszínész, epizódszerep fogalma. Gondolok itt olyan színpadi produkcióra, mint például a *Pop fesztivál* vagy a *Harmincéves vagyok.* (Ez utóbbi előadást kiváltképp nagyra értékelem.) Ha a „hagyományos" színdarabokkal foglalkozunk, s nekem meg kell határoznom, mit jelöl az epizódszínész megnevezés, ez a válaszom: a képesség, azaz az egyéniség intenzitásának és a tehetségnek egy bizonyos fokát.

Darvas Iván Thurzó Gábor Az ördög ügyvédje című drámájában
(MTI fotó - **Keleti Éva felvétele)**

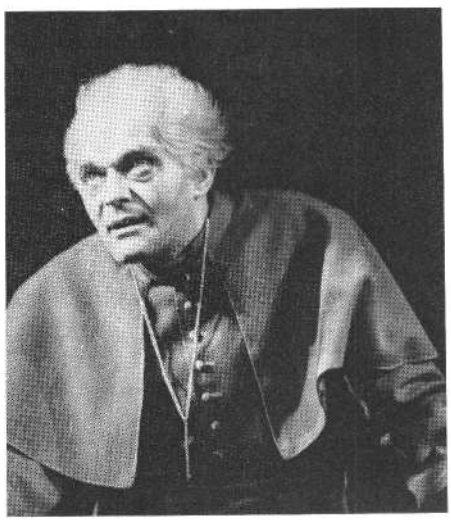

– Vajon színházi életünkben kiderülhet-e reálisan az egyes színészekről egyéniségük intenzitása, tehetségük foka ?

– A színház nem a félreismert zsenik helye. Meggyőződésem, hogy az idő és a szituációk bizonyítanak. Bizonyítják: ki a kis és a nagy színész. S én nem hiszek igazságtalanságokban ezen a pályán.

– Véleménye szerint jogosult az a „modern" rendezői törekvés, amely „kis" szerepet is oszthat „nagy" színészre és fordítva ?

– Főszereplő típusú színész kis szerepekben? Minek? Felesleges, rossz értelemben vett egyenlősdi. A csapatmunkát, az együttes játékot úgy kell értelmezni, hogy mindenki a képességei szerint a megfelelő helyen a legjobbat adja.

- De hiszen éppen Ón is bizonyította, hagy alkalmanként bravúros lehetőségeket kínál a „ főszereplő típusú" színésznek az epizódfeladat. Thurzó Gábor.• Az ördög ügyvédje *című darabjában a kilencvenéves püspök szerepére gondalak.*

- Megtörténhet, hogy a rendezőnek döntően fontos egy kis szerep - mondhatnám kulcskérdés a darab szempontjából -, és ilyenkor jogosan *„nagy" színészre* bízza. ‚Ilyen eset volt a kilencvenéves püspök tízperces jelenete is. Természetesen nem kell azt hinni, hogy az a bizonyos tíz perc kizárólag az „enyém" volt. Pontosabban: hogy Páger Antal 7-től 10-ig dolgozott a színpadon, majd beült tíz percre motyogni Darvas Iván, és learatta a sikert. Az események sodrába, a darab egészébe kellett beépülnöm, s a siker éppen e törekvés helyességét bizonyította. Tehát már a próbafolyamatban, a „szülésnél" az egész mű szerves részének kell tekinteni a kis szerepet, s nem holmi magánszámnak.

*– Hány új nagy szerepet játszhat el a „ fő*szereplő *típusú" színész úgy, hogy „képességei szerint a megfelelő helyen a legjobbat adja"?*

- Nem vitás, hogy ugyanabban az évadban nem lehet négy-öt klasszikus szerepet eljátszani, mert az fásultsághoz, rutinossághoz vezet. Számomra egy-két bemutató az eszményi. (Jóllehet, ez kortól és alkattál függ.) Az esti egymásutániság ne tévesszen meg senkit, hiszen a próbákon születik az alkotás - az előadás csupán reprodukció. A színésznek pedig volt ideje feltöltődni a próbafolyamatok idején, ha azok nem szorosan követték egymást. Elképzelhetetlennek tartom, hogy egy vezető színész a premier másnapján új darabot kezdjen próbálni.

Kálmán György

– Szerintem helyes, hogy egy-két kollégám az egymás után következő darabokban is főszerepet kap. Ezért jött a pályára. Sztárkultusz? Mi az? Ha merőben mások ezek a főszerepek, nem lehet ha-tárt szabni, hogy egy színész hány főszerepet játsszék egy évadban. Ha azonban hasonlóak egymáshoz, az már életveszélyes, a modorosság táptalaja lehet. Egyénenként változik, ki meddig bírja szellemileg, fizikailag. Nem hiszek abban, hogy a színésznek „feltöltődésre", „energiautánpótlásra" van szüksége. Ami kell: jó közérzet!

– önnek mi a véleménye: helyes-e a társulatokban a fő- és epizódszereplők közötti megkülönböztetés?

– A színész főszerepekben álmodik, amikor a pályára készül. Később a főiskolai években - legalábbis a mi időnkben – főszerepekkel gyakorol. Az első nem vezető szereppel a színházban találkozik, ahol „helyére teszik" az embert. (Hogy jogosan vagy nem, az más kérdés.) Amikor pályakezdő színész voltam a Nemzetiben, az akkor legnagyobbak epizódszerepeket is alakítottak. Ok voltak az igazi, a jó előadás tartópillérei. Ma - helytelenül - azzal játszatnak epizódszerepeket, aki sikertelen, akit főszerepre nem tartanak alkalmasnak.

– Főszerep eljátszására valóban nem alkalmas minden színész?

- Nem. A vezetőszerep eljátszásához nemcsak tehetség, hanem megfelelő fizikai és esztétikai adottság is szükséges - ez utóbbit rendkívül fontosnak tartom. Még akkor is, ha számtalan példa bizonyítja, hogy egy méter hatvanöt centi magas színészek is briliánsan megoldják a rájuk bízott feladatokat. Jó lenne, ha sűrűbben vennének fel a főiskolára illúzió-keltő, egészséges, szép fiatalokat. Hiányzanak a színpadról.

- Ki az epizódszínész, és mi az epizódszerep?

– Nem szeretem ezt a fogalmat, hogy epizódszínész. Csak jó és rossz színész van. Fő- vagy epizódszerepet játszani anyagi kérdés. És éppen ez a baj ! Jól alakítani főszerepet - vagy az epizódot - egyforma művészi teljesítmény.

- Az imént azt mondta, hogy pályakezdő korában a Nemzetiben az akkor legnagyobbak epizódszerepeket is alakítottak. Ma

– úgy tűnik - ez igen ritka esemény.

- A mai színházi élet törvényei szerint nagy luxus vezető színészre epizódszerepet bízni. Sajnos! A repertoár miatt. Például Ruttkai Évának nem adnak kis szerepeket, inkább pihenjen - ne játsszék, hagyjon ki egy darabot.

Kálmán György mint VII. Hadrián
(Iklády László felvétele)

Latinovits Zoltán

- Őszintén szólva, én jobban szeretek kis szerepet játszani. Több időm van arra, hogy a nagyon szűk próbafolyamatban kiteljesítsem játékomat. Bár meggyőződésem, a darab nem csak a próbán születhet meg. Nagyon nagy a jelentősége például a színházon kívüli baráti beszélgetésnek, közös sétának. Jómagam igazi epizódszerepeket főként vidéken - klaszszikus színdarabokban, operettekben - alakítottam, s az itt szerzett tapasztalatokat filmezéskor jól tudtam hasznosítani.

- Mi - ön szerint - az epizódszerep?

– Egy vagy több megjelenésben tízhúsz mondat. Tiborc például már nem epizódszerep. Régi híres epizodistáinknak több volt a lehetőségük, azért is válhattak naggyá, mert emlékezetes kis szerepüket nagyszerűen írták meg. Azaz: rendkívül jó művészalkatukra megírták a szerepet. Nálunk Molnár Ferenccel talán lezárult az epizódszerepekkel való törődés. A modern drámairodalom mintha nem adna az epizódszínészi tehetség csillogtatására.

– Az epizódfeladatok megvalósítása sajátos színészi tehetséget igényel?

– Vannak olyan színészek, akiknek olyan az egyéniségük, hogy azonnal odafigyelünk rájuk, amint megjelennek a színpadon. Ez természetesen az epizodis tákra éppúgy vonatkozik, mint a főszereplőkre. Az előbbieknek kisebb a „töltésük", vagyis rövidebb idő alatt égetik el elektromosságukat, mint a főszereplők. Az epizodista tehát az a különleges töltésű, tehetségű színész, aki megjelenése öt percében olyan színeket képes felvonultatni, amire a főszereplőnek három órája van. Az epizódszínész minden esetben egyenértékű a főszereplővel, egyforma rangjuk van, akár a kapusnak és a csatárnak egy futballcsapatban. De az epizódszínész nem azonos a rossz színésszel, aki kis szerepet játszik a színházban. Nem képesség, hanem alkati kérdés, hogy valaki főszereplő vagy epizodista lesz.

- Hogyan vélekedik a főszerepsorozatról? Helyesnek találja-e, hogy egy-két vezető színészünk egyre-másra, bemutatóról bemutatóra kapja a nagy feladatokat, s a próbafolyamatok között úgyszólván lélegzetvételnyi ideje sincsen?

- A színész maximum két-háromszor képes megújítani magát egy évben. Rengeteg mozgásra, levegőre s mindenekelőtt meditálásra van szükség. A főszerepszéria - hat bemutató egymás után - modorosságot szül, hiszen nincs idő, alkalom lazításra, gondolkozásra s fizikai-szellemi regenerálódásra, energiapótlásra.

Latinovits Zoltán (Willy Loman)
Az ügynök halálában
(MTI fotó - Kovács Sándor felvétele)

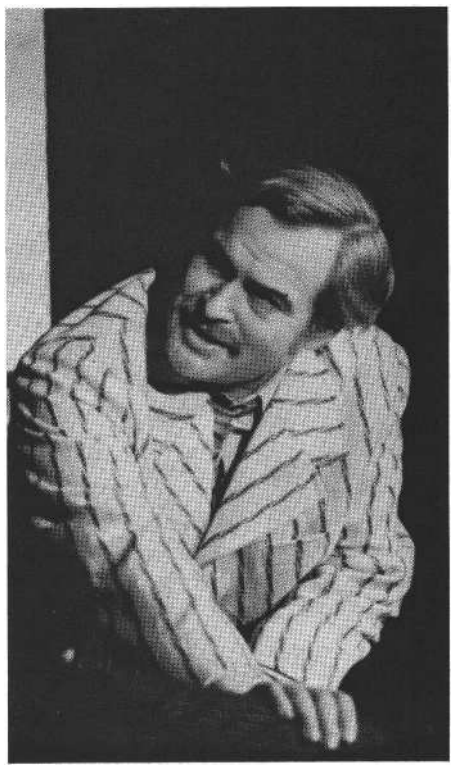

Gombos Katalin

- Én a kisszerepszériáról beszélnék, amely ellustítja a szellemet. Tíz-húsz perc színpadi jelenlét nem elég agytorna. Emellett egy idő után az ember hajlamos lesz arra, hogy elhiggye: csak ennyire képes. Ezek, a bizalomvesztett társaink lesznek a „töltelékek", ők játsszák el azokat a szerepeket, melyeket „valakinek el kell játszani". Színházi életünkben rendkívül merészek a rendezők, amikor fiataloknak adnak főszerepet. Nem hiszem, hogy nagyobb kockázat lenne kipróbálni nagy feladatokra a már régen várakozó, de talán még nem eléggé ismert, érettebb színészeket. Jó lenne dupla szereposztásban - egy fiatal s egy érettebb generációval - játszani egy-egy színdarabot.

- *Hogyan fogadná, ha a a„t mondanák Önre: „epizodista"?*

-- Rosszul, ha ez azt jelentené, hogy nem feltételezik rólam: alkalmas vagyok a főszerep megformálására is. Valójában lehetőségektől, körülményektől függ, hogy ki az epizodista, s ki a főszereplő. Pontosabban „besorolási", és nem alkati kérdésnek tekintem.

- *Azonosnak tekinti a kis szerepet az epizódszerepekkel?*

- Nem. Az epizódszerep: minden jó szerep, ami nem főszerep. Ugyanolyan tehetséget, de nagyobb alázatot, mértéktartást igényel, mint a főszerep. Van olyan epizódfeladat, ami kulcsszerep, s így a főszereppel válik egyenrangúvá. A „kis" szerep viszont olyan rosszul meg-írt - terjedelemtől független - szerepet jelöl, amelyből nem lehet kerek egészet alkotni, megformálásra alkalmatlan.

Gombos Katalin a Nyaralókban

Van-e különbség - színészi felkészülés szempontjából - főszerep és epizód között ?

- Az epizódszerep talán nagyobb koncentráltságot igényel, hiszen a színpadon nincs javításra lehetőség. Ezt éreztem például legutóbb, amikor *A szembesítés eredménytelen* Veszelits F[e]rencnéjére készültem. A főszerepet könnyebb kézben tartani, és három felvonáson át vinni a figurát. Veszélyes, ha egy színészt sok-sok elbizonytalanító kis szerep után bíznak meg egy nagy feladattal. Görcsös állapotba kerül, s így dupla gátat kell leküzdenie, mert „bizonyítani" akar. Ez történt volna velem is a *Nyaralók* Marja Lvovna figurájával, ha nem éreztem volna bizalmat, szeretetet.

Körmendi János

– Ahol az epizodistákat nem becsülik meg, ott a főszereplőkkel sem törődnek kellőképpen (hiszen a főszereplő az epizodisták révén mutatkozik be). Pontosabban: ha például nincs igazi sírású, akkor Hamlet alakja sem lehet tökéletes, megcsonkul.

- *Hogyan lett Ön epizodista ?*

– [utal koromban meghatározott szerepeket képzeltem magamnak. Am amint a színházhoz kerültem, mindenkivel összevesztem, akitől függtem. Válaszul - hogy bebizonyítsák tehetségtelenségemet – , kicsi, statisztafeladatokat bíztak rám. Létkérdés volt, hogy ilyen körülmények között is megmutassam: színész vagyok. Az epizodista feladatát ekkor tanultam meg valójában. Míg kezdő éveimben konkrét szerepek után vágytam (Hamlet, Rómeó, Ádám), később már nem szerepekben, hanem jellemekben, sorsokban gondolkoztam. „Hű, de szeretném eljátszani ezt a tehetetlen dühöt" mondtam magamban.

- Epizódszínésznek tartja magát?

Természetesen. Annak ellenére, hogy tudom: ha van olyan főszerep, amit eljátszhatok - megkapom, mint például a Svejket. Hiszen a színháznak az a célja, hogy színészeiből a legtöbbet hozza ki.

– Úgy érzi, hogy színháza a hosszú évek során a „legtöbbet hozta ki" Önből?

- Elválasztom magam azoktól az epizodistáktól, akik azt vallják, hogy nem becsülik, nem értékelik kellőképpen őket. Azt hiszem, hogy ilyenkor csupán arról van szó, hogy nem játszották el megfelelően szerepüket. Pedig állítom, hogy a legmegvetettebb tízmondatos szerepben is lehet teljes életet adni.

- A „legmegvetettebb tízmondatos szerep", a kis szerep azonos az epizódszereppel?

Körmendi János **a Családi drámában**

- Igen. Valójában minden, ami nem főszerep, az epizód. Ha az író mostohán bánik az epizódszereppel, akkor azt csak végszónak használják fel. Ha jó a szerep, nemcsak kíséri a főszereplőt, hanem önmagában is teljes életet él. Ennek ellenére a nagyon megírt figuráktól én megijedek, mert kevesebb teret ad saját fantáziámnak. Amikor kevésbé kidolgozott egy feladat, a színházban mindig rám gondolnak: „Majd a Körmendi megcsinálja" - mondják, s én örülök ennek. Ez az én művészi hitvallásom.

- Megtörténik, hogy egy-egy szerep túl nagy teret enged a színész fontáriájának - olykor az egész előadás rovására .. .

- Nekünk, epizodistáknak, az a feladatunk, hogy rövid idő alatt a legtöbb információt nyújtsuk a közönségnek. Ahhoz azonban, hogy életet is adjunk, több jelzésre van szükségünk, mint a főszereplőnek. Amíg a főszereplő támasza az epizodista, addig az utóbbi önmagára kell hogy támaszkodjék. Például *A szembesítés eredménytelen* beteges Gulyás Kálmán-ját el sem tudnám képzelni a gyászszalag nélkül, amit a karjára kötöttem. Ha viszont a „több jelzés" érdekében túl sok játékkal, külsőséggel halmozzuk el a figurát - az alakítás rossz lesz. Rendkívül fontos a mérték megtalálása.

- Az első kérdésem az volt, hogyan lett Önből epizodista. Az utolsó pedig: hogyan lesz valakiből- általában - epizodista?

- A főszereplőnek és az epizodistának nemcsak a feladata más, különlegesek a képességei is. Más-más agyi mechanizmusok kapcsolódnak be egy szerep megformálására, mást tartanak fontosnak hangsúlyozni. Epizodista abból lesz, aki al-

kalmasabb részfeladatok megoldására. Azaz: egyéni adottságai nem olyanok, hogy egy egész estét betöltő darabot „vigyenek".

Huszti Péter

- Habitus, egyéniség, alkati tulajdonságok szerint egész estét betöltő színészek-ről beszélnék és epizodistákról. Az epizódszínész szerves része a darabnak, s ha abból kiemelnék, az előadás szegényebb lenne. Nem azonos a „kis" színésszel, aki tehetsége hiánya miatt kap kis feladatokat. Gyenge Árpád például kiváló epizódszínész. Az ő alakítására éppúgy cmlékezünk, mint a főszereplőjére. Nincs minőségi különbség jó epizodista és jó vezető színész között.

– *Ön epizódszerepekkel kezdte pályáját (Shakespeare* Téli *regéjében Harmadik úr, Tabi László* Enyhítő körülmény *című vígjátékában a rendőr), ám azóta jóformán csak főszerepekben láthattuk. Vajon szívesen játszana-e néha-néha ismét epizódokat?*

– Gyakran alakítok a televízióban. Kifejezetten szeretem, élvezem a feladatot: rövid idő alatt ugyanolyan embert, életet bemutatni, mint egy nagy szerepben. Most, a színházban fölöslegesnek tartanám az epizódszerepek megformálását. Fölösleges egy hosszútávfutót sprintre tenni. Ha elfáradtam, inkább ne játsszak semmit, hiszen azzal, hogy kis szerepet kapok, nem pihenek, nem frissülök fel.

– *Majd minden este játszik - vezetőszerepeket .. .*

- Az idén egy új bemutatóm volt, nem több. Az, hogy minden este főszerepben látnak, nem zavar, nem is fáraszt, hiszen mindig más világban, más ember vagyok.

Huszti Péter a Festett egekben (Iklády László felvételei)

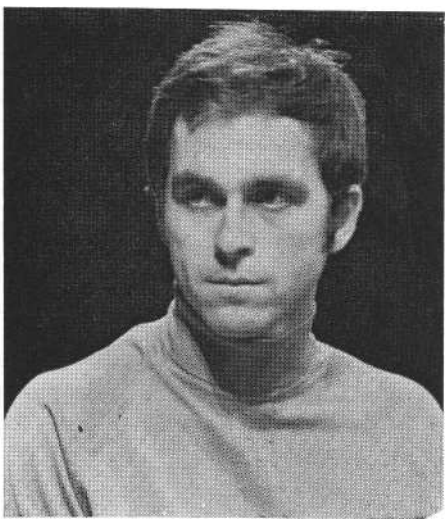

Bessenyei Ferenc

- A főszerepszéria akkor helytelen, ha az egymást követő szerepek hasonlóak, s így csaknem ugyanazt a színészi eszköz-tárat igénylik. (Azt hiszem, hogy például *az Antonius és Cleopatra* azért okozott nehézséget nekem és csalódást a közönség-

Bessenyei Ferenc mint Gilles de Vannes az Abélard és Heloïse-ban

nek annak idején a Nemzetiben, mert az *Othello* sikersorozata után mutatták be.)

- *Meg tudná mondani, hogy hány színházi bemutató, illetve főszerep ideális a színész számára egy színházi évadban?*

- Nem, mert ebben az egyéniség, az idegrendszer dönt - és egyéb alkati tulajdonságok.

– *Gilles de Vannes meg formálásáért* (Abélard és Heloďse) *egyöntetűen dicsérték a kritikák.*

– Számomra az epizódszerep - kikapcsolódás. Játék saját képességeimmel. Izgalmas a folyamat részesévé válni, azaz a nagy egységet - amihez mint főszereplő hozzászoktam - széttörni.

– *Tehát Ön minden esetben szívesen veszi, ha epizódfeladatot kap ?*

– A főszereplő alkatú színészek akkor nem szeretik az epizódfeladatot, ha úgy érzik, hogy azzal „visszabüntették" őket. Ez a jelenség olyan színházakban tapasztalható, ahol a szellemi vezetők képességi szintnek tekintik: ki az epizodista, s nem ismerik annak művészi értékeit.

– *Ki tehát az epizodista?*

– Én is azt vallom: az egyéniség ereje, intenzitása dönti el, hogy ki az epizodista, s ki a főszereplő, de nem azt, hogy első- vagy harmadrendű színész! Tehát nem azért epizodista valaki, mert rossz színész - s ezt nagyon fontos hangsúlyozni. Nem minőségi, hanem alkati kérdés elsősorban. Az epizodistákkal rosszul bánik az élet és a művészettörténet, mely a szerencsét éppúgy megbecsüli, mint az érdemet. Egy-egy kollégának pályája látványos tűzijáték, sikersorozat lehet még akkor is, ha tudása ezt nem feltétlenül igazolja. A „nagy epizodisták" világa kevésbé volt látványos, de színpadi gyakorlatuk, követhető emberábrázolásuk olyan kimunkált, tökéletes egészet adott, hogy bebizonyították: ők tudják azt a titkot, hogyan lehet öt perc alatt egy életet mutatni. Epizodistának lenni: rang. Nélkülük nincs színház. Volt korszak, emikor a Vígszínházban éppen az epizodisták tartották fenn a színházat. Makláry, Bihari, Peti Sándor. . . S ha jól tudom, a főszereplőkével azonos volt a fizetésük is.

Horváth József

- Félig megbecsült embernek érzem magam - de azért szeretnek. Húsz éve a Nemzeti Színház tagja vagyok, a főiskola után egyből idekerültem.

– *Epizódszínésznek tartja magát?*

– Nem. Többre tartom magam. Bár nem is tudom... Ki az epizodista? Mindenki, aki nem kap főszerepet? Régen más volt. Makláry, Bihari ugyanannyi fizetést is kapott, mint Jávor Pál vagy mint Csortos. Ma nem lehetek büszke epizodista voltomra. Az „epizodista" ma olyan színészt jelöl, aki nem kap nagy feladatot. (Noha megtörténhet, hogy azt legalább úgy el tudná játszani, mint a főszereplő.)

Horváth József Tiborc szerepében (MTI fotó - Keleti Éva felvételei)

Az én esetemben nem teljesen így van, mert én kaptam nagyobb feladatokat is, jó is voltam. De maradtam mégis-csak epizodista. Tiborc szerepét például véletlenül kaptam meg először, mert Bihari József megbetegedett. Úgy próbáltam megformálni, hogy felhasználtam a nagyapámról őrzött emlékemet. Nagyapám este, mikor a munka után a gazdaasszony hozta a parasztoknak a vacsorát – bár rettenetesen éhes volt , nem evett belőle. Belevágta a kévekötőt a földbe, s így szólt: „Lerágtátok a húsomat, most egyétek meg a csontomat..." Rendkívül sok emlékem van, ezeket mindig beleviszem a figurákba. Úgy érzem, színészi erőm nincs teljesen kihasználva a kis szerepekben. Éppen ezért mindig többet szeretnék adni hozzájuk.

- Szerintem az az epizodista, aki képes arra, hogy tízpercnyi szerepből ugyanazt kihozza, amit a főszereplő negyven percből. Az epizodista tíz percben éppúgy oda akarja adni az életét a közönségnek, mint a főszereplő.

– A főszereplőnek könnyű, hiszen az ő szerepét megírták. Azonban, ha van egy kevésbé jól megírt feladat, a rendező arra gondol: „Na, majd odaadjuk neki (az epizodistának), mert ő a semmiből is ki tud hozni valamit."

- Van egy szerepem - annyi, hogy egy gyufaskatulya tetejére ráférne. De a nézőknek tudniok kell, hogy honnan, miért jöttem, mi a bajom. Ez nagyon nehéz.

Sinkovits Imre

– Az epizódszínész ugyanolyan, teljes értékű jellemformáló-alakító színész, mint aki főszerepet játszik. Éppúgy megérdemelné a részletes kritikai elemzést, mint a főszereplők. Jobban meg kéne őket becsülni. Pontosabban: az epizodistának vissza kéne adni a rangját. Ő nem segéd-színész (manapság egyre több segéd-színész kap epizódszerepeket).

– *Ön „ főszereplő alkatú" színész. Hogyan érzi magát ebben a minőségben?* Milyen *problémák foglalkoztatják ?*

- Tipikus színészpálya az enyém. Kijártam az inasiskolát. Növendékként hamar főszerephez jutottam. A Nemzeti Színházhoz 1951-ben kerültem, két-három mondatnál *nem* kaptam nagyobb feladatokat. Nem keseredtem el, minden erőmet latba vetve próbáltam ezeken a kis szerepeken megmutatni : igazolt, hogy itt vagyok. Azonkívül törődést éreztem, azt, hogy foglalkoznak velem. Ma, nálunk a fiatalok gyakran váratlanul kapják a nagy szerepeket. Ezzel tönkre-

Sinkovits Imre mint VII. Gergely (Iklády László felvétele)

teszik őket, hiszen meggondolatlanul kerülnek olyan figurához, amihez még nem elég érettek. Így erőviszony-különbség érezhető már a szereposztáson belül is, s az előadás sem egyenletes. A színészfejlődés pedig akadályokba ütközik - öregeké, fiataloké egyaránt. Tehát míg a fiataloknál a pedagógiát, az érettebbeknél a színészvezetést hiányolom, ami védené az embert a modorosságtól, s ösztönözné a megújulásra. Sajnos én évek óta egyedül küszködöm ezzel a szorongásommal. 1. Milyen színházat akarunk csinálni? 2. Helyes társulatvezetés. 3. Szereposztás kérdése - itt kezdődik minden. S ha ez a három tétel tisztázott, úgy kell vezetni, hogy a színész ne csak a feladatot oldja meg. Pontosabban: a kontrollt igénylem, hiszen az ember a munka lázában nem veszi észre modorosságait - csak külső szem segíthet. Mindenki szerepről szerepre szeretne megújulni, de ehhez irányítás kell.

- *Önre feltűnően sok feladat vár egy színházi évadban. Hogy bírja?*

Rosszul. Fizikailag, idegileg egyaránt. Nincs erőtartalékom, sem elegendő „kimunkálási" időm. Veszélyes, ha sorozatban súlyos, vezető, főszerepeket játszom. Kiváltképp, mert úgy érzem: vígjátéki vénám is van. Szerintem évente egy-két premier volna ideális. Ezek közül az egyik az „enyém", a darab pillére, vezetőszerep (ilyen például VII. Gergely), a másik, ahol „kiszolgálok", azaz, ami nem az „enyém", nem én vagyok az első hegedűs (például a *Lear* Kentje).

- *Tehát nem érintené fájón, ha például többször bíznának Önre epizódszerepeket?*

- Sértőnek akkor érezném az epizódszerepeket, ha a feladat értéke nem igényelné az én munkámat. Fölöslegesnek tartom olyan esetekben is, ha így - miattam - az epizódszínészek nem jutnak szóhoz. Például a *Múlt nyáron történt ben* kapott szerepemet indokolatlannak éreztem az adott körülmények között, következetlensége miatt. Ha a szereposztás minden pontján ilyen igényes lett volna, akkor jogosnak tartottam volna. Egyéb-ként, ha összejön valami jó - jó szerző, jó rendező, jó partnerek -, mit bánom én, hogy öt vagy tíz mondatról van szó, *csak jó* ügyet szolgáljunk!

E számunk szerzői:

ALMÁSI MIKLÓS az irodalomtudományok doktora, a Színházi Intézet főmunkatársa

BALÓ JÚLIA újságíró, a Pesti Műsor munkatársa

BLANK PÉTER főiskolai hallgató

BREUER JÁNOS zenekritikus, a Magyar Zene szerkesztője

GÁBOR ISTVÁN újságíró, a Magyar Nemzet munkatársa

KOLTAI TAMÁS újságíró, a SZÍNHÁZ munkatársa

KROÓ ANDRÁS egyetemi hallgató

LENNARTZ, KNUT a Theater der Zeit munkatársa

MALONYAY DEZSŐ a Kulturális Minisztérium Színházi Főosztályának vezetője

M ÁRAI BOTOND egyetemi hallgató

MIHÁLY I GÁBOR az irodalomtudományok kandidátusa, a Nagyvilág szerkesztője

MOLNÁR GÁL PÉTER újságíró, a Népszabadság munkatársa

NÁNAY ISTVÁN újságíró, a Csepel munkatársa

POR ANNA irodalomtörténész, táncesztéta

RÉVY ESZTER, a József Attila Színház rendezőasszisztense

SZÁNTÓ JUDIT dramaturg, a Színházi Intézet munkatársa